

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

KOMUNIKAT PRASOWY nr 123/21

Luksemburg, 8 lipca 2021 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawie C-132/20
Getin Noble Bank

Rzecznik generalny Michał Bobek: okoliczności wskazane przez polski Sąd Najwyższy nie dają podstaw do powzięcia wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności potencjalnie wszystkich polskich sędziów powołanych przed 2018 r.

W kontekście zawisłej przed nim skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy (Polska) wystąpił do Trybunału Sprawiedliwości z szeregiem pytań prejudycjalnych. W szczególności sąd krajowy uznał, że niektórzy sędziowie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, którzy uczestniczyli w wydaniu wyroku z dnia 28 lutego 2019 r. oddalającego apelację stron („zaskarżony wyrok”), mogą, ze względu na procedurę, zgodnie z którą zostali po raz pierwszy powołani do pełnienia urzędu sędziego, nie spełniać wymogu niezawisłości wynikającego z prawa Unii.

W szczególności sąd ten zmierza do ustalenia, czy okoliczności związane z pierwszym powołaniem do pełnienia urzędu sędziego państwa członkowskiego, w czasie gdy państwo to pozostawało pod rządami niedemokratycznego reżimu i przed przystąpieniem tego państwa do Unii, a także dalsze sprawowanie przez tego sędziego urzędu w ramach wymiaru sprawiedliwości tego państwa po upadku reżimu komunistycznego, mogą w chwili obecnej budzić wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności tego sędziego w rozumieniu art. 19 ust. 1 TUE i art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej („karta”).

W przedłożonej dzisiaj opinii rzecznik generalny Michał Bobek przeanalizował najpierw argumenty wysuwane przez Rzecznika Praw Obywatelskich (Polska), a dotyczące podnoszonej przez niego niedopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Rzecznik wskazał, że postanowienie odsyłające zostało wydane przez sędziego, którego niedawne powołanie na stanowisko sędziowskie nastąpiło w okolicznościach budzących wątpliwości co do jego niezawisłości. Z tego powodu Rzecznik uważa, że sam sędzia odsyłający, a co za tym idzie – sąd odsyłający nie może zostać uznany za sąd ustanowiony na mocy ustawy w rozumieniu art. 267 TFUE, wskutek czego sąd ten nie jest uprawniony do zwrócenia się do Trybunału. W tym względzie rzecznik generalny przypomniał, że w rozumieniu art. 267 TFUE pojęcie „sądu” ma charakter funkcjonalny: pozwala ono określić organy krajowe, które – w zakresie, w jakim wypełniają zadania sądownicze – mogą stać się partnerami Trybunału w kontekście postępowania prejudycjalnego. Postępowanie prejudycjalne ustanawia współpracę sądową między sądami, a nie między poszczególnymi osobami. W związku z tym analiza prawna biorących w niej udział podmiotów musi z konieczności koncentrować się na kwestiach o charakterze strukturalnym i instytucjonalnym. Decydujące w tym względzie są charakter, pozycja i funkcjonowanie tego organu w instytucjonalnych ramach państw członkowskich. Natomiast analiza ta nie ma na celu sprawdzenia, czy każda konkretna osoba, która wchodzi w skład tej instytucji i zasiada w składzie orzekającym, który wystąpił z odesłaniem, indywidualnie spełnia kryteria określone w art. 267 TFUE. Jego zdaniem ewentualne uchybienia w procedurze powołania sędziego, który wystąpił z odesłaniem w omawianej sprawie, lub jego osobiste i zawodowe powiązania z Ministrem Sprawiedliwości będącym zarazem Prokuratorem Generalnym, mogłyby natomiast doprowadzić do stwierdzenia naruszenia art. 19 ust. 1 TUE lub art. 47 karty praw podstawowych. Jednak o ile cała instytucja sądowa nie została „przejęta”, w którym to przypadku nie mogłaby być już uznawana za sąd, takie ewentualne uchybienia nie powinny automatycznie przesądzać o niedopuszczalności postanowienia odsyłającego, z którym wystąpił sąd najwyższy państwa członkowskiego.

Rzecznik generalny wyjaśnił następnie sposób, w jaki należy przeprowadzać ocenę poszanowania zasady niezawisłości sędziowskiej wyrażonej w art. 19 ust. 1 TUE i w art. 47 karty. Przypomniał, że niezależnie od przyjętego ustrojowego modelu powołań, konieczne pozostaje upewnienie się, że materialne warunki oraz zasady proceduralne odnoszące się do decyzji dotyczących powołań sędziowskich są sformułowane w sposób nieprowadzący do powstania w przekonaniu jednostek uzasadnionych wątpliwości co do niepodatności danych sędziów na czynniki zewnętrzne oraz co do ich neutralności względem ścierających się przed nimi interesów po tym, jak zostaną oni powołani. Dlatego też, w celu dokonania oceny poszanowania zasady niezawisłości sędziowskiej, sąd krajowy musi rozważyć wszystkie istotne elementy i w stosownych przypadkach wziąć pod uwagę powody przyjęcia oraz szczególne cele środków krajowych, które mogą mieć zastosowanie w danej sytuacji. W tym kontekście istotne mogą być, w zależności od charakteru danego przypadku i właściwego przepisu lub przepisów prawa Unii, zarówno elementy formalne i instytucjonalne, jak i elementy specyficzne dla danej sprawy. Elementów tych nie należy, z punktu widzenia ich znaczenia, oceniać samych w sobie i w oderwaniu od kontekstu, ale powinny być one badane łącznie na tle rozległego krajobrazu prawnego i instytucjonalnego.

Rzecznik generalny M. Bobek zbadał następnie, czy okoliczności związane z pierwszym powołaniem do pełnienia urzędu jednego z sędziów sądu, który wydał zaskarżony wyrok (sędziego FO), które to powołanie miało miejsce w czasach reżimu komunistycznego w ówczesnej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej („PRL”), mają wpływ na jego niezawisłość przy obecnym wykonywaniu obowiązków sędziowskich. Rzecznik generalny uznał w tym względzie, że postanowienie odsyłające jest dość oszczędne, jeśli chodzi o przedstawienie jakichkolwiek konkretnych wyjaśnień dotyczących wskazania osoby, instytucji lub organu, które byłyby w stanie wywierać obecnie nieuzasadnione naciski na sędziego FO, i powodów, dla których sędzia FO mógłby być skłonny tym naciskom ulec. Bardziej ogólnie rzecznik generalny wyraził pewną trudność w zrozumieniu, w jaki sposób zasady i standardy wynikające z art. 19 ust. 1 TUE lub z art. 47 karty można by zastosować do powołań sędziowskich dokonanych w Polsce przed 1989 r. Nie wskazano bowiem powodów, dla których przepisy krajowe, do których odnosi się sąd odsyłający, miałyby nadal wywoływać określone skutki obecnie, mimo że nie obowiązują już od kilkudziesięciu lat. De facto każda interwencja sądowa, która spowodowałaby nieważność orzeczeń wydanych przez sędziego krajowego takiego jak sędzia FO tylko dlatego, że został on po raz pierwszy powołany do pełnienia urzędu sędziego w okresie PRLu, byłaby zbliżona do przyjęcia nowego środka „lustracyjnego”. Rzecznik generalny wyraził jednak wątpliwość, by przyjęcie środka takiego jak sugerowany przez sąd odsyłający można było obecnie uznać za zgodne z prawem Unii. Rzecznik generalny wskazał, że mogłoby to prowadzić do zrodzenia się kilku potencjalnych problemów, zwłaszcza w świetle art. 2 TUE (zasady państwa prawnego) oraz art. 47 i 48 karty (prawa do rzetelnego procesu). Dodatkowo rzecznik generalny podkreślił, że przyjęcie takiego środka kilkadziesiąt lat po upadku reżimu komunistycznego nie wydaje się obiektywnie konieczne w społeczeństwie demokratycznym. Z tego względu rzecznik generalny uznał, że fakt, iż niektórzy sędziowie zostali po raz pierwszy powołani do pełnienia urzędu sędziego w okresie PRL, nie pozwala sam w sobie na podważenie niezawisłości tych sędziów obecnie. W związku z tym okoliczności wskazane przez sąd krajowy nie dają podstaw do powzięcia wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności sędziego krajowego, takiego jak sędzia FO, z punktu widzenia art. 19 ust. 1 TUE i art. 47 karty.

Podobnie okoliczność, że niektórzy członkowie składu sądu, który wydał zaskarżony wyrok, zostali powołani do tego sądu na podstawie uchwał podjętych przez Krajową Radę Sądownictwa (Polska, „KRS”) w składzie wynikającym z wykładni przepisów uznanej następnie przez Trybunał Konstytucyjny za niekonstytucyjną, nie pozwala – z punktu widzenia art. 19 ust. 1 TUE i art. 47 karty – na powzięcie wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności któregośkolwiek z sędziów krajowych. W ocenie rzecznika generalnego nie można bowiem ustalić żadnego „motywu, środków i możliwości” przemawiających na rzecz potencjalnego braku ich niezawisłości. W szczególności rzecznik generalny wyraził wątpliwość co do tego, czy obecnie ktokolwiek byłby w stanie wywierać nieuzasadnione naciski na tych sędziów w konsekwencji lub w związku z okolicznościami ich powołania, oraz co do tego, dlaczego sędziowie ci mogliby być skłonni do poddania się takim naciskom.

Wreszcie, według rzecznika generalnego, pozwolenie na dalsze sprawowanie urzędu przez sędziów podporządkowanych się politycznym, osobistym lub innym formom nacisków uderza w samo serce systemu prawnego opartego na rządach prawa i demokracji, której podstawą jest trójpodział władzy. Stąd też art. 47 karty, który wyraża prawo do skutecznego środka prawnego przed niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy oraz prawo do rzetelnego procesu, nakłada na sądy krajowe obowiązek zbadania, czy nieprawidłowość, jaką dotknięta jest procedura powołania sędziego, może prowadzić do naruszenia praw przyznanych przez prawo Unii. W przypadku pojawienia się rzeczywistych i poważnych wątpliwości w tym zakresie kwestia ta powinna zostać rozpoznana z urzędu. Zasada nieusuwalności sędziów nie stoi na przeszkodzie przeprowadzaniu tego badania przez sądy krajowe.

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu przedłożenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z przedstawienia opinii jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 22964106.